PROTEJAREA VIEŢII PRIVATE ŞI A IMAGINII COPILULUI ÎN CONTEXTUL STANDARDELOR INTERNAŢIONALE

Ana VERDEŞ

CZU: 343.211.3-053.2:342.721 cereteuanna98@gmail.com

The study aims to explain the concepts of privacy and image of the child, these being explained through the prism of an analysis from general to particular. The specifics of the child's privacy and his right to an image are explained in the light of the relevant international standards on the protection of children's rights, as well as relevant national provisions. At the same time, the main subject is approached through the prism of both the thematic reports prepared by the author and through the European Court of Human Rights.

Dreptul la intimitate şi respect pentru casă, familie, corespondenţă, onoare şi reputaţie, ca şi alte drepturi civile şi politice tradiţionale, este o trăsătură comună în multe instrumente internaţionale, regionale şi interne ale drepturilor omului, deşi în diferite interpretări. Viaţa privată a copilului suscită în acest context interes, mai cu seamă având în vedere faptul că copilul nu este capabil a formula decizii pe deplin în legătură cu aceasta. Or, asemenea decizii pot şi trebuie luate în strictă conformitate cu gradul său de maturitate.

Subiectul abordat este actual şi important în contextul în care, în societatea modernă, deliberarea în jurul vieţii private este o dezbatere ce pune în discuţie conceptul de libertăţi moderne [1, p. 36], inclusiv datorită importanţei oferite diversificării şi amplificării relaţiilor internaţionale ce creează condiţii favorabile pentru naşterea, într-o măsură tot mai mare, a unor circumstanţe favorabile încălcării acestora [2, p. 33]. Considerăm că atunci când abordăm elementele dreptului la viaţă privată, nu putem face trimitere la o definiţie expresă a acesteia, înrucât ea lipseşte în literatura de specialitate. În mare parte, de definirea conceptului din punct de vedere practic s-au preocupat organismele internaţionale abilitate cu promovarea şi protecţia drepturilor omului, în general, precum şi a dreptului copiilor – în mod special.

Convenţia privind drepturile copilului este actul cel mai relevant la nivel internaţional în ceea ce vizează conceptele menţionate *supra,* art. 16 prevăzând în acest sens la alin. (1): „Nici un copil nu va fi supus unei imixtiuni arbitrare sau ilegale în viaţa sa privată, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondenţa sa, precum şi nici unui fel de atac ilegal la onoarea şi reputaţia sa” [3]. Am considerat că această prevedere include un drept multidimensional, întrucât se enumeră şase interese specifice care trebuie protejate împotriva ingerinţei sau atacurilor ilegale – viaţa privată, viaţa de familie, casa, corespondenţa, onoarea şi reputaţia.

Legislaţia Republicii Moldova, la fel, nu prevede o definiţie expresă a termenului de „viaţă privată”, mai cu seamă a limitelor pe care le are dreptul la viaţa privată a copilului. În mod special, Legea privind drepturile copilului [4] nu include nici termenul, precum şi nicio prevedere legată direct de viaţa privată a copilului. Totuşi, prin intermediul unor prevederi speciale şi prin interpretarea acestora, am putea observa că tangenţial interesele pe care aceasta le acoperă sunt tratate de către legiuitor mai mult sau mai puţin. În ceea ce vizează dreptul la viaţă privată, legiuitorul nu defineşte noţiunile de „viaţă privată”, „spaţiu privat”, cunoscute în dreptul anglo-saxon ca *privacy*.

O concluzie formulată în acest sens o constituie faptul că standardele internaţionale şi legislaţia naţională adesea confundă sau, mai degrabă, substituie termenul de *viaţă privată* cu cele de *viaţă intimă* sau *confidenţialitate*. Acest fapt nu diminuează esenţa şi importanţa conceptului de viaţă privată, ci mai degrabă creează confuzii în aplicarea lui de către instanţele judecătoreşti, precum şi în utilizarea lui uzuală de către specialiştii antrenaţi în munca cu copiii [5, p. 76]. Totodată, atunci când tratăm prevederile naţionale prin prisma elementelor esenţiale ce definesc viaţa privată a copilului, delimitarea nu trebuie privită în abstract sau ca fiind definitivă, aceasta comportând importanţă de ordin teoretic. Conceptul dreptului la imagine susţine că fiecare individ are dreptul şi capacitatea de a decide modul în care-i este utilizată imaginea, aceasta reprezentând un aspect primordial, mai cu seamă în contextul în care este pusă problema capacităţii sau incapacităţii unei societăţi contemporane de a asigura, prin intermediul serviciilor media audiovizuale, deplinătatea exercitării dreptului la informare, precum şi corelativ – respectarea drepturilor ce descind din furnizarea acestor informaţii [6, p. 162]. Considerăm indispensabil a menţiona că în cadrul legislaţiei Republicii Moldova, atunci când este pusă problema protecţiei copilului de influenţa potenţial negativă a activităţii serviciilor media audiovizuale, este esenţial a distinge două ipostaze în care acesta se poate afla în calitate de victimă. Prima situaţie este cea în care imaginea copilului, ca parte componentă a vieţii sale private, este expusă public, contrar interesului său superior şi fără a-i asigura o protecţie în acest sens, pe când cea de-a doua se referă la aflarea copilului în ipostaza de destinatar al informaţiei difuzată prin intermediul serviciilor media audiovizuale. În conformitate cu standardele internaţionale care conturează protecţia drepturilor copilului, nu putem afirma că vreodată copilul poate fi privit ca un subiect şi posesor pasiv de drepturi şi obligaţii, mai cu seamă în ceea ce vizează participarea şi dreptul său la viaţă privată şi la propria imagine. Standardele internaţionale interzic utilizarea imaginii copilului, dar nu şi participarea voluntară a lui la procesele decizionale ce-l vizează, inclusiv în ceea ce priveşte expunerea fotografiilor proprii sau antrenării în campaniile electorale ca un titular deplin de drepturi şi obligaţii. Curtea Europeană nu defineşte conceptul de „viaţa privată”, dar atunci când soluţionează cazuri pe marginea ingerinţei în viaţa privată se axează pe o serie de criterii. Totodată, având în vedere jurisprudenţa CtEDO analizată, rezultă că noţiunea de viaţă privată, fiind una largă, cuprinde următoarele elemente: integritatea fizică şi morală a persoanei, identitatea fizică şi socială a individului, inclusiv identitatea sa sexuală, dreptul la dezvoltare sau la prosperare personală,

dreptul de a întreţine şi/sau a dezvolta relaţii cu alte fiinţe umane şi lumea exterioară. Astfel, viaţa privată în lumina CtEDO cuprinde toate aspectele activităţii individuale a omului, faptele, acţiunile şi relaţiile în care el se manifestă ca individ. Curtea examinând cauze diverse şi specifice unice faţă de altele în care se invocă încălcarea acestui drept, a punctat odată în plus obligativitatea impusă statelor în temeiul art. 8 a Convenţiei, de a acţiona cu diligenţă excepţională în cazurile ce privesc dreptul la viaţă privată, mai cu seamă în cauzele privind minorii. Drept finalitate logică a abordării ştiinţifice realizate, am considerat necesar a înainta următoarele două recomandări care ar putea contribui la garantarea deplină a protecţiei drepturilor copilului, precum şi la apariţia pe viitor a mai multor iniţiative de cercetare şi investigare a acestei instituţii: Revizuirea modului în care legiuitorul Republicii Moldova prevede dreptul la viaţa privată al copilului şi modificarea cadrului normativ privind instituirea sancţiunilor persoanelor/organizaţiilor, indiferent de statutul juridic şi forma de organizare care atrag copii în desfăşurarea activităţilor ce derivă din campaniile electorale, fără respectarea condiţiilor legale.

Referinţe:

1. BAYEFSKY, A.F. The Principle of Equality and Non-Discrimination in International Law. In: *Human Rights Law Journal*, 2010, pp. 36-38.
2. CIUGUREANU-MIHĂILUŢĂ, C. Evoluţia istorică a instituţiei protecţiei internaţionale a drepturilor copilului. În: *Revista Naţională de Drept*, 2009, nr.3, pp. 32-36.
3. Convenţia cu privire la drepturile copilului din 29.11.1989. În: *Tratate Internaţionale,* vol. 1, p. 51. În vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993.
4. Legea nr. 338-XIII din 15.12.1994 privind drepturile copilului, Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 13 art. 127. În vigoare din 02.03.1995;
5. Agenţia pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene şi Consiliul Europei. *Manual de drept European privind drepturile copilului*. 2015, pp. 75-77. ISBN 978-92-871-9899-0
6. COJOCARU, V., VERDEŞ, A., Specificul protecţiei imaginii copilului de către serviciile media audiovizuale în contextul legislaţiei naţionale. În: *Revista Conferinţei ştiinţifice naţionale cu participare internaţională „Integrare prin cercetare şi inovare", Ştiinţe juridice şi economice*, 10-11.11.2021, pp. 161-164;

Recomandat

***Violeta COJOCARU**, dr. hab., prof. univ.*